

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРИНЧЕНКА
Інститут філології
Кафедра української мови

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Проректор
з науково-методичної та
навчальної роботи

О.Б. Жильцов

« 26 » _____ 2020 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
МЕТОДОЛОГІЯ І МЕТОДИ ФІЛОЛОГІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ:

МЕТОДОЛОГІЯ І МЕТОДИ
ЛІНГВІСТИЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

для студентів

спеціальності **035 Філологія**
освітнього рівня другого (магістерського)
спеціалізації **035.01 Українська мова та література**
освітньої програми **035.01.01 Українська мова і література**

Київ – 2020

Розробник: І. Г. Саєвич, кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри української мови Київського університету імені Бориса Грінченка.

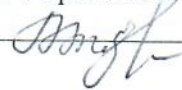
Викладачі: І. Г. Саєвич, кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри української мови Київського університету імені Бориса Грінченка;

О.А.Стишов, доктор філологічних наук, професор, професор кафедри української мови Київського університету імені Бориса Грінченка.

Робочу програму розглянуто і затверджено на засіданні кафедри української мови
Протокол від “ 2 ” вересня 2020 р. № 2

Завідувач кафедри (С.О. Караман)

Робочу програму погоджено
2.09.2020 р.

Гарант освітньої програми 035.01.01 Українська мова і література
(керівник проектної групи) (О.О. Бровко)

Робочу програму перевірено
2.09.2020 р.

Заступник директора Інституту філології (Л.І. Заяць)

Пролонговано:

на 2019/2020 н.р. _____ (_____), « ____ » _____ 2019р., протокол № _____
на 2020/2021 н.р. _____ (_____), « ____ » _____ 2020р., протокол № _____
на 2021/2022 н.р. _____ (_____), « ____ » _____ 2021р., протокол № _____
на 2022/2023 н.р. _____ (_____), « ____ » _____ 2022р., протокол № _____

1. Опис навчальної дисципліни
Освітня програма **035.01.01 Українська мова і література**

Найменування показників	Характеристика дисципліни за формами навчання	
	денна	заочна
Методологія і методи філологічних досліджень		
Вид дисципліни	обов'язкова	
Мова викладання навчання та оцінювання	українська	
Загальний обсяг кредитів / годин	6/ 180	
Освітня програма 035.01.01 Українська мова і література		
Курс	V - VI	
Семестр	2 - 3	
Кількість змістових модулів з розподілом:	2	
Змістовий модуль 1. Методологія і методи лінгвістичних досліджень		
Обсяг кредитів	3	3
Обсяг годин, в тому числі:	90	90
Аудиторні	24	-
Модульний контроль	6	-
Семестровий контроль	15	-
Самостійна робота	45	-
Змістовий модуль 2. Методи і методологія літературознавчих досліджень		
Обсяг кредитів	3	3
Обсяг годин, в тому числі:	90	90
Аудиторні	24	-
Модульний контроль	6	-
Семестровий контроль	15	-
Самостійна робота	45	-
Форма семестрового контролю	екзамен	

Освітня програма 035.01.01 Українська мова і література

Найменування показників	Характеристика дисципліни за формами навчання		
	денна	заочна	
<i>Методологія і методи лінгвістичних досліджень</i>			
Вид дисципліни	<i>обов'язкова</i>		
Мова викладання, навчання та оцінювання	<i>українська</i>		
Загальний обсяг кредитів / годин	<i>3/90</i>		
Курс	<i>5</i>	<i>6</i>	-
Семестр	<i>2</i>	<i>3</i>	-
Кількість змістових модулів з розподілом:	<i>1</i>	<i>1</i>	-
Обсяг кредитів	<i>1,5</i>	<i>1,5</i>	-
Аудиторні	<i>12</i>	<i>12</i>	-
Модульний контроль	<i>3</i>	<i>3</i>	-
Семестровий контроль	<i>0</i>	<i>15</i>	-
Самостійна робота	<i>30</i>	<i>15</i>	-
Форма семестрового контролю	<i>екзамен</i>		-

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

(за навчальним планом 2019 року)

Метою вивчення навчальної дисципліни «Методологія і методи лінгвістичних досліджень» (за навчальним планом 2019 року) є вивчення методології як науки про структуру, логічну організацію, методи і засоби дослідницької діяльності необхідні для підготовки магістерського дослідження. Лінгвістична методологія як складова гносеології сприяє процесу пізнання магістрантом художнього тексту, формує уявлення про об'єкт, предмет, мету й завдання філологічного (лінгвістичного) дослідження, навчає стратегії і методиці проведення методологічного аналізу й інтерпретації як у межах магістерського проектування, так і в царині конкретного аналізу художнього твору.

Завдання курсу:

- сформувати у магістранта уявлення про внутрішню організацію процесу лінгвістичного пізнання (про специфіку науки як знання),
- навчити магістранта самоорганізації і саморегулюванню в процесі пізнання,
- сформувати уявлення про послідовність рефлексивного руху в процесі вирішення конкретної дослідницької задачі (про специфіку науки як діяльності).
- виявити специфіку формування окремих методів лінгвістичного аналізу (як позатекстових, так і внутрітекстових),
- оволодіти методикою проведення лінгвістичних досліджень з погляду кожного методу.

У процесі вивчення курсу важливо врахувати набуті магістрантом інтегративні знання з курсів загального мовознавства, філософії, логіки, соціології, естетики, а також психології й сучасних гуманітарних галузевих наук, зокрема методології.

Під час лекційних і семінарських занять, індивідуальної навчально-дослідницької та самостійної роботи студенти, майбутні магістри за спеціалізацією «Українська мова та література», освітньою програмою «Українська мова і література» набувають таких **компетентностей:**

Фахові:

- Здатність демонструвати знання сучасної наукової парадигми в галузі літературознавства і мовознавства, динаміки її розвитку, методологічні принципи, методичні прийоми літературознавчого і лінгвістичного дослідження.
- Здатність самостійно досліджувати сучасні літературознавчі і мовознавчі проблеми в синхронічному і діахронічному аспектах.
- Здатність кваліфіковано аналізувати, коментувати, реферувати й узагальнювати результати наукових досліджень, проведених іншими фахівцями, використовуючи сучасні методики і методології, передовий вітчизняний і зарубіжний досвід.
- Здатність кваліфіковано інтерпретувати різні типи текстів, тлумачити їхній зміст і зв'язки з епохою, що їх породила.
- Здатність аналізувати мовний і літературний матеріал для забезпечення викладання і популяризації філологічних знань.
- Здатність і готовність до участі в розробці наукових, соціальних, педагогічних, творчих, рекламних, видавничих та інших проектів.

3. Результати навчання за дисципліною

Після опанування дисципліни «Методологія і методи лінгвістичних досліджень» студенти освітньої програми «Українська мова і література» повинні мати такі програмні результати навчання:

- демонструвати глибокі знання в галузі гуманітарних наук, застосовувати їхні методи в різних видах професійної діяльності;
- розуміти роль науки, освіти і культури в розвитку цивілізації; знати структуру, форми і методи наукового пізнання, їхні еволюції, методології наукових досліджень;
- виявляти глибокі знання і розуміння основних теоретичних дисципліни в обсязі, необхідному для розв'язання професійних науково-дослідних і науково-педагогічних завдань; мовознавчі та літературознавчі дисципліни в синхронії та діахронії; всіх розділів української мовознавчої науки й історії української літератури;
- бути здатними до всіх видів робіт з різними типами текстів (письмових, усних і віртуальних, включаючи гіпертексти і текстові елементи мультимедійних об'єктів): створення й інтерпретація (аналіз мовної і літературної інформації), трансформації (коректури, редагування, коментування, систематизування, узагальнення, реферування й анотування), поширення (здійснення в різноманітних;
- комунікативних ситуаціях усної та письмової комунікації, як міжособистісної, так і масової, в тому числі міжкультурної та міжнаціональної) різних типів текстів (усний виступ, огляд, анотація, реферат, доповідна записка, звіт та інші документи; офіційно-діловий, публіцистичний, рекламний текст і т. п.); обговорювати й аналізувати твори сучасної та класичної літератури з точки зору ідейно-естетичного змісту, композиційних та індивідуально-стильових особливостей; вирізняти загальносвітове, європейське і специфічно національне в розвитку мови і літератури;
- вміти працювати з науковою літературою, визначати суть і характер нерозв'язаних наукових проблем; узагальнювати і класифікувати емпіричний матеріал; вирішувати завдання пошукового і проблемного характеру тощо;
- відповідально ставитися до професійних обов'язків; дотримуватися професійної етики й основних засад академічної доброчесності; забезпечувати дотримання авторського права; аналізувати власний досвід роботи, здійснювати самоконтроль, самооцінку, саморегуляцію, виявляти і долати недоліки; підвищувати власний професійний рівень, удосконалювати кваліфікацію;
- пояснювати професійно з історичних позицій явища і факти рідної мови, пропагувати культуру української мови, систематично підвищувати свій фаховий рівень; застосовувати раціональні засоби пошуку, відбору і використання інформації, орієнтуватись у новинках мовознавства та літературознавства;
- фахово формувати й аргументувати власні теоретичні і практичні судження, професійні позиції;
- здатність об'єктивно оцінювати наукову інформацію; вільно обирати шляхи наукового пошуку; професійно застосовувати наукові знання в освітній діяльності.

4. Структура навчальної дисципліни

Тематичний план для денної форми навчання

№	Тема	Кількість годин, відведених на:					
		Разом	Лекції	Семинари	Самостійна робота	Модульний контроль	Семестр. контроль
Змістовий модуль 1. Методологія мовознавчих досліджень. Загальнонаукові й лінгвістичні методи дослідження							
1.	Тема 1. Методологія лінгвістики	21	2	4	15		
2.	Тема 2. Порівняльно-історичний і зіставний методи у мовознавстві	21	2	4	15		
	Разом	45	4	8	30	3	
Змістовий модуль 2. Структурний і описовий методи. Сучасні методики мовознавчих досліджень							
3.	Тема 3. Структурний і описовий методи лінгвістики	16	2	4	10		
4.	Тема 4. Сучасні методики лінгвістичних досліджень	11	2	4	5		
	Разом	45	4	8	15	3	15
	Разом годин	90	8	16	45	6	15

5. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ I.

Методологія мовознавчих досліджень. Загальнонаукові й лінгвістичні методи дослідження

Тема 1. Методологія лінгвістики

Мовознавство як наукова галузь та його об'єкт. Класифікація мовознавчих дисциплін за об'єктом вивчення, головною метою, методом. Синхронія і діахронія у дослідженні мовних явищ. Цілі лінгвістичних досліджень. Поняття зовнішньої і внутрішньої лінгвістики. Описова і теоретична лінгвістика. Ключові поняття лінгвометодології. Методологія: зміст і обсяг поняття. Загальна методологія і лінгвометодологія. Об'єкт і предмет лінгвометодології. Завдання методології. Гносеологічний аспект лінгвістичної методології. Об'єктивістський та суб'єктивістський підхід до дослідження мовних явищ. Історія методології як наукової дисципліни. Епістемологія як теорія наукового пізнання. Чотири глобальні методології як пізнавальне підґрунтя різних напрямів, течій, шкіл у процесі розвитку лінгвістики: феноменологічна, позитивістська, раціоналістська, функціональна. Поняття наукової парадигми. Генетична (порівняльно-історична, еволюційна), таксономічна (системно-структурна), прагматична (комунікативно-функціональна), когнітивна (когнітивно-дискурсивна) наукові парадигми. Сучасний парадигмальний простір лінгвістики. Принципи синергетики. Теорія методу. Загальнонаукові способи дослідження: спостереження, експеримент, моделювання. Вихідні прийоми наукового аналізу мовного матеріалу: аналіз, синтез; індукція, дедукція. Система наукових принципів. Класифікація методів лінгвістичних досліджень. Парадигмальні, міжпарадигмальні, комплексні і комбіновані методи.

Основні поняття теми: лінгвометодологія, наукова парадигма, епістемологія, метод.

Література: I. 4, 7, 8, 9, 11; II. 7, 22, 24, 26, 28, 31, 32, 35.

Семінар 1-2.

Тема 2. Порівняльно-історичний і зіставний методи дослідження мови

Порівняльно-історична (генетична) наукова парадигма. Історія формування та етапи розвитку порівняльно-історичного методу. Основоположники методу, специфіка, закономірності та основні завдання методу. Техніка порівняльно-генетичних досліджень. Прийоми визначення генетичної спорідненості. Принципи і прийоми етимологічного аналізу. Внутрішня, зовнішня реконструкція та відносна хронологія. Проблема реконструкції архаїчних значень слів. Метод синхронних зрізів. Метод лінгвістичної географії. Методика реконструкції прамови А. Шлейхера і теорія концентричних хвиль Й.Шмідта як поштовх для розвитку лінгвогеографічного методу. Етапи лінгвогеографічних досліджень. Метод глотохронології. Основні принципи визначення процесів диференціації споріднених мов М.Сводеша. Зіставний метод в історії мовознавства. Загальна характеристика. Різниця у визначенні понять «порівняння» і «зіставлення». Прийоми мовного зіставлення та зіставлення ознак. Зіставна інтерпретація. Поняття контрастивної лінгвістики. Проблема мовної типології в мовознавстві. Методи типології. Проблема мовних універсалій у мовознавстві. Параметри та основні різновиди мовних універсалій.

Основні поняття теми: діахронія, компаративістика, генетична спорідненість мов, реконструкція, контрастивна лінгвістика, мовна типологія, мовні універсалії.

Література: I. 4, 7, 8, 9, 11; II. 6, 10, 11, 22, 23, 30, 33, 46.

Семінар 3-4.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II.

Структурний і описовий методи. Сучасні методики мовознавчих досліджень

Тема 3. Структурний і описовий методи лінгвістики

Структуралістська (таксономічна наукова парадигма). Структурний підхід до аналізу мовних явищ. Функціональна класифікація одиниць мови. Ієрархічні відношення в мові та методи їх дослідження. Основні школи структуралізму. Внесок у мовознавство східноєвропейського структуралізму (Празький лінгвістичний гурток). Датський структуралізм (Копенгагенська лінгвістична школа) і становлення глосематики. Американський структуралізм: дескриптивна лінгвістика й метод безпосередніх складників. Структурний метод та його основні методики. Дистрибутивний аналіз. Аналіз за безпосередніми складниками. Трансформаційний аналіз. Компонентний аналіз. Описовий метод як один із традиційних методів вивчення мови. Неоднозначність у трактуванні природи методу. Одиниці мови і одиниці лінгвістичного аналізу. Етапи описового аналізу. Спостереження, класифікація, опис, узагальнення, висновки як основні компоненти описового методу. Принципи опису лексичного значення слова у лексикографічних джерелах. Соціологічні (прийом «слів і речей», тематичних груп, нормативно-стильових характеристик) та логіко-психологічні (інваріантно-метамовні, варіантно-мовні, міжрівневої інтерпретації та ін.) прийоми зовнішньої інтерпретації описового методу. Прийоми внутрішньої інтерпретації описового методу. Прийом класифікації і систематизації, парадигматична методика, прийом опозицій, прийом семантичного поля, прийом семантичної валентності В. Порціга, прийоми перетворення і трансформаційна методика. Взаємодія описового методу зі структурним.

Основні поняття теми: структуралізм, структура мови, дистрибутивний аналіз, аналіз безпосередніх складників, трансформаційний аналіз, компонентний аналіз, описовий метод.

Література: I. 4, 7, 8, 9, 11; II. 4, 13, 36, 42.

Семінар 5-6

Тема 4. Сучасні методики лінгвістичних досліджень

Сучасний парадигмальний простір лінгвістики. Принципи когнітивної і комунікативно-функціональної парадигм. Соціолінгвістичні методи. Методика збирання матеріалу в соціолінгвістичних дослідженнях. Методи соціолінгвістичного аналізу матеріалу. Різновиди спостереження в соціолінгвістичних дослідженнях. Інтерв'ю в соціолінгвістичних дослідженнях. Психолінгвістичний метод дослідження мови. Дослідження фізіологічних реакцій організму людини у процесі її мовленнєвої діяльності. Аналіз асоціацій на слова-стимули. Вільний асоціативний експеримент у психолінгвістичних дослідженнях. Цілеспрямований асоціативний експеримент у психолінгвістичних дослідженнях. Психолінгвістична методика вимірювання значень за допомогою семантичного диференціала. Методика концептуального аналізу як одного з провідних методів сучасного мовознавства. Концепт, структура концепту, етапи дослідження концепту. Застосування математичних методів у мовознавстві. Кількісні і статистичні методи у лінгвістичних дослідженнях. Лінгвостатистика. Стилостатистика. Методи теорії інформації у лінгвістичних дослідженнях. Використання теорії ймовірностей у дослідженні мовних одиниць. Використання теорії множин у дослідженні мовних одиниць.

Основні поняття теми: соціолінгвістичні методи, психолінгвістичні методи, концептуальний аналіз, математичні методи.

Література: I. 4, 7, 8, 9, 11; II. 1, 5, 8, 25 – 27, 41, 49.

Семінар 7-8.

6. Контроль навчальних досягнень

6.1. Система оцінювання навчальних досягнень студентів

Вид діяльності студента	Максимальна к-сть балів за одиницю	Семестр	
		кількість одиниць	максимальна кількість балів
Відвідування лекцій	1	4	4
Відвідування семінарських занять	1	8	8
Робота на семінарському занятті	10	8	80
Виконання завдань для самостійної роботи	5	4	20
Виконання модульної роботи	25	2	50
	Разом	-	162
Максимальна кількість балів: 162			
Розрахунок коефіцієнта: $162:60=2,7$			

6.2. Завдання для самостійної роботи та критерії її оцінювання

Тема 1. Методологія лінгвістики

1. Опрацюйте фрагмент праці Е. Косеріу «Синхронія, діахронія та історія» (Косеріу Э. Синхрония, диахрония и история (Проблема языкового изменения) // Новое в лингвистике. Вып. III. – М.: Изд-во иностранной литературы, 1963. – С. 143–343).

2. На прикладі відомих лінгвістичних досліджень підтвердьте взаємозв'язок методів аналізу і синтезу, індукції і дедукції.

3. Доберіть приклади застосування у лінгвістичній літературі загальнонаукових методів.

Література

Основна

1. Кочерган М. П. Загальне мовознавство. – К.: Академія, 2008. – 464 с.
2. Кун Т. Структура наукових революцій. – К.: Port-Royal, 2001. – 228 с.
3. Лещак О.В. Языковая деятельность. Основы функциональной методологии лингвистики. – Тернополь: Підручники та посібники, 1996. – 445 с.
4. Общее языкознание: Методы лингвистических исследований / Отв. ред. Б. А. Серебренников. – М., 1973. – 318 с.
5. Селіванова О. О. Сучасна лінгвістика: Напрями та проблеми: Підручник. – Полтава: Довкілля-К, 2008. – С. 10–34.
6. Семчинський С.В. Загальне мовознавство. – К.: Око, 1996. – 413 с.
7. Степанов Ю. С. Методы и принципы современной лингвистики. 5е изд., стер. – М.: Эдиториал УРСС, 2005. – 310 с.

Додаткова

1. Алефиренко Н.Ф. Современные проблемы науки о языке. – М.: Флинта, Наука, 2005. – 416 с.
2. Звегинцев В.А. Язык и лингвистическая теория (М.: Изд. МГУ, 1973). – М.: Эдиториал УРСС, 2001. – 248 с.
3. Косеріу Э. Синхрония, диахрония и история (Проблема языкового изменения) // Новое в лингвистике. Вып. III. – М.: Изд-во иностранной литературы, 1963. – С. 143–343.

Тема 2. Порівняльно-історичний і зіставний методи у мовознавстві

План

1. Опрацюйте вступну статтю до Етимологічного словника української мови.
2. Випишіть з Етимологічного словника української мови дві словникові статті та проаналізуйте їх відповідно до принципів укладання словника.
 1. Опрацюйте фрагмент із праці Ладо Р. «Лінгвістика через кордони культур».
 2. Проілюструйте використання зіставного методу прикладами тем лінгвістичних досліджень (5 тем).
3. Випишіть приклади мовних універсалій на основі параметра спільності властивостей мовних структур (10 прикладів).

Література

1. Вступ // Етимологічний словник української мови: В 7 т. // АН УРСР. Ін-т мовознавства ім. О. О. Потебні; Редкол. О. С. Мельничук (головний ред.) та ін. — К.: Наук. думка, 1982 – 2012. – С. 6 – 12 // Режим доступу: http://izbornyk.org.ua/djvu/etymolog_slovnyk.htm
2. Етимологічний словник української мови: В 7 т. // АН УРСР. Ін-т мовознавства ім. О. О. Потебні; Редкол. О. С. Мельничук (головний ред.) та ін. — К.: Наук. думка, 1982 – 2012 // Режим доступу: http://izbornyk.org.ua/djvu/etymolog_slovnyk.htm
3. Ладо Р. Лингвистика поверх границ культур / Пер. с англ. В. А. Виноградова // Новое в зарубежной лингвистике. Вып. XXV. Контрастная лингвистика / Сост. В.П. Нерознака, общ. ред. и вступ. статья В. Г. Гака. – М.: Прогресс, 1989. – С. 32 – 61.
4. Ульманн С. Семантические универсалии / Пер. с англ. Л. Н. Иорданской // Новое в лингвистике / Перевод с англ. под ред. и с предисловием Б. А. Успенского. – М.: Прогресс, 1970. – Вып. V. – С. 250 – 298.
5. Успенский Б. Проблема универсалий в языкознании // Новое в лингвистике / Перевод с англ. под ред. и с предисловием Б. А. Успенского. – М.: Прогресс, 1970. – Вып. V. – С. 5 – 30.

Тема 3: Структурний і описовий методи лінгвістики

1. З лінгвістичних джерел випишіть приклади застосування дистрибутивного аналізу, аналізу за безпосередніми складниками, трансформаційного та компонентного аналізу.

Література

Основна:

1. Апресян Ю.Д. Идеи и методы современной структурной лингвистики. М: Наука, 1966. — 305 с.
2. Кочерган М. П. Загальне мовознавство. – К.: Академія, 2008. – 464 с.
3. Общее языкознание: Методы лингвистических исследований / Отв. ред. Б. А. Серебренников. – М., 1973. – 318 с.
4. Селіванова О.О. Сучасна лінгвістика: напрями та проблеми: Підручник / МОН України. – Полтава: Довкілля-К, 2008. – 712 с.
5. Семчинський С.В. Загальне мовознавство. – К.: Око, 1996. – 413 с.
6. Степанов Ю. С. Методы и принципы современной лингвистики. 5е изд., стер. – М.: Эдиториал УРСС, 2005. – 310 с.

Додаткова:

1. Засорина Л.Н. Введение в структурную лингвистику. – М.: Высшая школа, 1974. – 319 с.
2. Кузнецов А.М. От компонентного анализа к компонентному синтезу. Монография. — М.: Наука, 1986. — 126 с.
3. Перебийніс В.С., Кадомцева Л.О. Методи структурного дослідження мови. – Київ: Наукова думка, 1968. – 346 с.

Тема 4. Сучасні методика лінгвістичних досліджень

1. На матеріалі лінгвістичних джерел підготуйте повідомлення про один з ключових концептів української культури. Визначте прийоми концептуального аналізу, що використані у дослідженні.

Література

1. Карасик В.И. Языковой круг: личность, концепты, дискурс. – Волгоград: Перемена, 2002. – С. 73 – 187.

2. Кубрякова Е. С., Демьянков В. З., Панкрац Ю. Г., Лузина Л. Г. Краткий словарь когнитивных терминов. – М.: Филол. ф-т МГУ им. М. В. Ломоносова, 1997. – 245 с.
3. Пименова М. В., Кондратьева О. Н. Концептуальные исследования. Введение : учебн. пособие. – М.: ФЛИНТА: Наука, 2011. – 176 с.
4. Попова З.Д. Когнитивная лингвистика / З.Д.Попова, И.А.Стернин. – М.: АСТ: Восток, 2007. – 314 с.
5. Приходько А. М. Концепти і концептосистеми в когнітивно-дискурсивній парадигмі лінгвістики. – Запоріжжя: Прем'єр, 2008. – 332 с.
6. Селіванова О.О. Сучасна лінгвістика: напрями та проблеми: Підручник / МОН України. – Полтава: Довкілля-К, 2008. – 712 с.

Карта самостійної роботи студента

Змістовий модуль та теми курсу	Академічний контроль	Бали	Термін виконання (тижні)
Змістовий модуль I. Методологія мовознавчих досліджень. Загальнонаукові й лінгвістичні методи дослідження			
Тема 1. Методологія лінгвістики (15 год.)	Семінарське заняття, модульний контроль, підсумковий тест, залік	5	I
Тема 2. Порівняльно-історичний і зіставний методи у мовознавстві (15 год.)	Семінарське заняття, модульний контроль, підсумковий тест, залік	5	II
Змістовий модуль II. Структурний і описовий методи. Сучасні методики лінгвістичних досліджень			
Тема 3. Структурний і описовий методи лінгвістики (10 год.)	Семінарське заняття, модульний контроль, підсумковий тест, залік	5	III
Тема 4. Сучасні методики лінгвістичних досліджень (5 год.)	Семінарське заняття, модульний контроль, підсумковий тест, залік	5	IV
<i>Разом: 45 год.</i>	<i>Разом: 20 балів</i>		

6.3. Форми проведення модульного контролю та критерії оцінювання

Форма проведення: письмова

Максимальна кількість балів: 25 балів

Критерії оцінювання: модульна контрольна робота включає 25 тестових запитань, правильне виконання яких оцінюється в 1 бал.

6.4. Форми проведення семестрового контролю (екзамен)

До складання екзамену допускаються студенти, які активно відпрацювали всі семінарські заняття, написали модульні контрольні роботи та виконали блок самостійної роботи.

Критерії оцінювання

Метою підсумкового контролю з дисципліни «Методологія і методи філологічних досліджень» є перевірка рівня засвоєння студентом всієї програми, яка включає, зокрема, три завдання:

- два теоретичні питання;

– 10 тестових завдань.

Максимальна кількість балів за одне теоретичне питання – 15; правильна відповідь на одне тестове завдання – 1 бал.

**Критерії оцінювання теоретичного питання
(максимальна кількість балів: 15)**

Значення оцінки	Оцінка за п'ятнадцятибальною шкалою
Відмінний рівень знань у межах обов'язкового матеріалу з можливими, незначними недоліками	13-15 балів
Достатньо високий рівень знань у межах обов'язкового матеріалу без суттєвих грубих помилок	12 балів
Загалом добрий рівень знань з незначною кількістю помилок	10-11 балів
Посередній рівень знань із значною кількістю недоліків.	8-9 балів
Мінімально можливий допустимий рівень знань	6-7 балів
Недостатній рівень знань із значною кількістю помилок	1-5 балів

6.5. Орієнтовний перелік питань для семестрового контролю

1. Мовознавство як наукова галузь та його об'єкт дослідження.
2. Класифікація мовознавчих дисциплін за об'єктом вивчення, головною метою, методом.
3. Поняття зовнішньої і внутрішньої лінгвістики.
4. Описова і теоретична лінгвістика.
5. Синхронія і діахронія у дослідженні мовних явищ.
6. Ключові поняття лінгвометодології.
7. Поняття методології. Об'єкт і предмет лінгвометодології.
8. Чотири глобальні лінгвістичні методології.
9. Поняття наукової парадигми.
10. Порівняльно-історична (генетична) наукова парадигма.
11. Структуралістська (таксономічна) наукова парадигма.
12. Сучасний парадигмальний простір лінгвістики.
13. Теорія методу.
14. Загальнонаукові способи дослідження: спостереження, експеримент, моделювання..
15. Вихідні прийоми наукового аналізу мовного матеріалу: аналіз, синтез; індукція, дедукція.
16. Поняття лінгвістичного методу. Класифікація методів лінгвістичних досліджень.
17. Класифікація методів лінгвістичних досліджень.
18. Історія формування та етапи розвитку порівняльно-історичного методу.
19. Прийоми визначення генетичної спорідненості мов.
20. Метод лінгвістичної географії.
21. Метод глотохронології.
22. Етимологічний аналіз слова. Принципи і прийоми етимологічного аналізу.

23. Зіставний метод лінгвістичних досліджень.
24. Поняття контрастивної лінгвістики.
25. Проблема мовної типології в мовознавстві.
26. Типологічна класифікація мов.
27. Проблема мовних універсалій у мовознавстві.
28. Значення універсалій для теорії і практики мовознавства.
29. Внутрішньомовне і міжмовне зіставлення мовних фактів.
30. Описовий метод як один із традиційних методів вивчення мови.
31. Етапи описового аналізу.
32. Спостереження, класифікація, опис, узагальнення, висновки як основні прийоми описового методу.
33. Соціологічні та логіко-психологічні прийоми зовнішньої інтерпретації описового методу.
34. Прийоми внутрішньої інтерпретації описового методу.
35. Практичне застосування описового методу.
36. Роль структурного методу в теоретичному мовознавстві.
37. Структурний підхід до аналізу мовних явищ.
38. Дистрибутивний аналіз.
39. Методика безпосередніх складників.
40. Трансформаційний аналіз.
41. Компонентний аналіз семантики слова.
42. Класифікація сем.
43. Функціональний підхід до аналізу мови.
44. Концепції поля.
45. Сучасні методи дослідження мови.
46. Соціолінгвістичний метод дослідження мови.
47. Методика збирання матеріалу в соціолінгвістичних дослідженнях.
48. Методи соціолінгвістичного аналізу матеріалу.
49. Різновиди спостереження в соціолінгвістичних дослідженнях.
50. Інтерв'ю в соціолінгвістичних дослідженнях.
51. Психолінгвістичні методи дослідження мови.
52. Аналіз асоціацій на слова-стимули.
53. Вільний асоціативний експеримент у психолінгвістичних дослідженнях.
54. Психолінгвістична методика вимірювання значень за допомогою семантичного диференціала.
55. Концепт, структура концепту.
56. Методика концептуального аналізу.
57. Застосування математичних методів у мовознавстві.
58. Кількісні і статистичні методи у лінгвістичних дослідженнях.
59. Лінгвостатистика. Статистика.
60. Використання теорії ймовірностей і теорії множин у дослідженні мовних одиниць.

6.6. Шкала відповідності оцінок

Оцінка	Кількість балів
Відмінно	100-90
Дуже добре	82-89
Добре	75-81
Задовільно	69-74
Достатньо	60-68
Незадовільно	0-59

7. Рекомендовані джерела

Основна література:

1. Алефиренко Н.Ф. Современные проблемы науки о языке. – М.: Флинта, Наука, 2005. – 416 с.
2. Алпатов В. М. История лингвистических учений. – М.: Языки русской культуры, 1998. – 367 с.
3. Бацевич Ф.С. Філософія мови. Історія лінгвістичних учень / Ф.С. Бацевич. – К.: Академія, 2011. – 239 с.
4. Березин Ф.М. О парадигмах в истории языкознания XX в. // Лингвистические исследования в конце XX века: Сборник обзоров. – М.: ИНИОН РАН, 2000. – С. 9-25.
5. Єріна А.М. Методологія наукових досліджень: навч. посіб. / А.М. Єріна, В.Б. Захожай, Д.Л. Єрін. – К.: ЦНЛ, 2004. – 212 с.
6. Ковалик І.І., Самійленко С. П. Загальне мовознавство: Історія лінгвістичної думки. – К., 1985. – 215 с.
7. Селіванова О.О. Лінгвістична енциклопедія. – Полтава: Довкілля-К, 2011. – 844 с.
8. Семотюк О.Л. Сучасні технології лінгвістичних досліджень. – Львів: Вид-во Львівської політехніки, 2011. – 152 с.
9. Степанов Ю. С. Язык и метод. К современной философии языка. – М.: «Языки русской культуры», 1998. – 784 с.

Додаткова література:

1. Бацевич Ф.С. Вступ до лінгвістичної прагматики / Ф.С. Бацевич. – К.: Академія, 2009. – 302 с.
2. Волошин В.Г. Комп'ютерна лінгвістика / В.Г. Волошин – Суми: Універс-ка книга, 2004. – 382 с.
3. Джеймс К. Контрастивный анализ / Пер. с англ. Н. А. Лауфер // Новое в зарубежной лингвистике. Вып. XXV / Сост. В.П. Нерознака, общ. ред. и вступ. статья а. – М.: Прогресс, 1989. – С. 205 – 306.
4. Косериу Э. Синхрония, диахрония и история (Проблема языкового изменения) // Новое в лингвистике. Вып. III. – М.: Изд-во иностранной литературы, 1963. – С. 143 – 343.
5. Манакин В. Н. Сопоставительная лексикология. – К.: Знання, 2004. – 326 с.
6. Перебийніс В.С., Кадомцева Л.О. Методи структурного дослідження мови. – Київ: Наукова думка, 1968. – 346 с.
7. Перебийніс В. С. Статистичні методи для лінгвістів: Навчальний посібник. – Вінниця: Нова книга, 2002. – 168 с.
8. Фрумкина Р.М. «Теории среднего уровня» в современной лингвистике // Вопросы языкознания. – 1996. – № 2. – С. 55-67.

Інтернет-джерела:

- <http://litopys.org.ua>
<http://www1.nas.gov.ua/institutes/ium/e-library/ukrajinska-mova>
<http://www.ulif.org.ua>
<https://uk.worldwidedictionary.org>

Навчально-методична карта дисципліни «Методологія і методи лінгвістичних досліджень»
 Разом: 90 год., з них: лекції – 8 год., семінарські заняття – 16 год., МК – 6 год.,
 самостійна робота – 45 год.

Тиждень	I	II	III	IV
Модулі	Змістовий модуль I			
Назва модуля	<i>Методологія мовознавчих досліджень.</i>			
К-сть балів модуль	81 бал			
Лекції	1	2	3	4
Дати				
Теми лекцій	Методологія лінгвістики (1 б.)	Порівняльно-історичний зіставний методи дослідження мови (1 б.)	Структурний і описовий методи лінгвістики (1 б.)	Сучасні методи лінгвістичних досліджень (1 б.)
Теми семінарів	Методологія лінгвістики (11 б.)	Порівняльно-історичний метод дослідження (11 б.)	Структурний метод дослідження мови (11 б.)	Сучасні методи лінгвістичних досліджень (11 б.)
Самостійна робота	Загальнонаукові і лінгвістичні методи дослідження (11 б.)	Зіставний метод дослідження мови (11 б.)	Описовий метод лінгвістики (11 б.)	Соціолінгвістичні і психолінгвістичні методи (11 б.)
Види поточного контролю	Модульна контрольна робота 1 (25 балів)		Модульна контрольна робота 2 (25 балів)	
Підсумковий контроль	Модульна контрольна робота 1 (25 балів)			